

Revisionen
Västra Götalandsregionen
Revisionsplan 2023 med inriktning 2024–2025
Diarienummer: REV 2022-00119
2023-02-08

Revisionsplan 2023 med inriktning för 2024–2025

Februari 2023

Revisionsplan 2023 med inriktning för 2024–2025

Diarienummer: REV 2022-00119

Revisionen i Västra Götalandsregionen

www.vgregion.se/revision

Innehåll

Inledning.....	4
Revisionens uppdrag	5
Risikanalys 2023.....	7
Övergripande riskområden.....	7
Risker 2023	7
Nya risker under året	8
Årlig granskning.....	8
Grundläggande granskning 2023.....	9
Fördjupad granskning 2023	11
Granskning av ny politisk organisation.....	11
Granskning av barn och ungas psykiska ohälsa	12
Granskning av omställningen av hälso- och sjukvården	13
Granskning av Program Millennium.....	15
Granskning av kompetensförsörjning	16
Granskning av förebyggande arbete mot oegentligheter.....	17
Granskning av investeringar.....	18
Granskning av räkenskaper	19
Uppföljande granskning	20
Det kommunala ansvarssystemet.....	21
Revisionen i korthet.....	22
Västra Götalandsregionen i korthet	23

Inledning

Revisionsplanen beskriver på ett övergripande plan de områden som revisionen planerar att granska 2023–2025.

Planen uppdateras årligen efter den riskanalys som revisorerna genomför. Efter riskanalysen har revisorerna prioriterat och formulerat granskningsområden. De granskningsområdena redogör vi för i den här revisionsplanen. Revisionsplanen omfattar granskningen av regionens styrelser, nämnder och bolag. I planen använder vi revisionen och revisorerna genomgående, även för lekmannarevisionen.

Revisionsplanen kan ändras, beroende på vad som inträffar under året. Det ger oss utrymme att hantera oförutsedda händelser och om det av olika skäl uppstår behov av omprioriteringar.

Under året kompletteras revisionsplanen med granskningsplaner för regionens nämnder, styrelser och bolag samt de gemensamma granskningar som berör flera nämnder, styrelser och bolag.

Revisionens uppdrag

Revisionens uppdrag är att granska och pröva om regionens verksamheter sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt innebär att

- verksamhetens resultat lever upp till regionfullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och andra föreskrifter som gäller för verksamheten
- verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med de resurser som finns
- styrelserna och nämnderna har en styrning och uppföljning mot mål och beslut
- verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning utifrån fullmäktiges beslut.

Granskningen fokuserar på de uppdrag som regionfullmäktige överlämnat till styrelsen, nämnden eller bolaget och de mål som ställts upp av fullmäktige samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Att räkenskaperna är rättvisande innebär att

- redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning
- delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

Räkenskaperna ska upprättas i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed i kommunal verksamhet. Rådet för kommunal redovisning¹ är normbildande för god redovisningssed. Rådet lämnar rekommendationer som ska följas av regionen.

Att den interna kontrollen är tillräcklig innebär att

- det finns en styrning och systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner, som på en rimlig nivå säkerställer att verksamheten lever upp till målen och är effektiv
- informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig
- de regler och riktlinjer som finns för verksamheten följs.

¹ Rådet för kommunal redovisning är en ideell förening med uppdrag att tolka god redovisningssed och utarbeta rekommendationer för kommunal verksamhet. www.rkr.se.

Revisorernas uppdrag är även att granska och pröva regionstyrelsens uppsikt över den verksamhet som övriga styrelser, nämnder och bolag bedriver.

Det är de förtroendevalda i regionens nämnder och styrelser som revisionen granskar och prövar. Med uppdraget som ledamot i en nämnd eller styrelse följer nämligen ett ansvar. Det är i vilken mån nämnder, styrelser och bolag tar sitt ansvar som revisionen granskar, prövar och uttalar sig om. En god kommunikation och en tydlig dialog med nämnder, styrelser och bolag är väsentlig för uppdragets genomförande.

Granskningen av nämnderna och styrelserna genomförs i enlighet med kommunallagen och god revisionssed i kommunal verksamhet samt andra styrande dokument som anger preciserade anvisningar för granskningen. Granskningen av regionens bolag genomförs även i enlighet med aktiebolagslagen.

Risikanalys 2023

Revisorerna granskar årligen, i den omfattning som följer av god revisionssed, den verksamhet som bedrivs inom nämndernas, styrelsernas och bolagens verksamhetsområden. För att klara detta måste revisorerna prioritera och planera sina insatser utifrån en analys av väsentlighet och risk. Riskanalysen syftar till att utifrån en helhetssyn identifiera och analysera de största riskerna i regionens verksamheter. Analysen utgår från nämndernas, styrelsernas och bolagens verksamheter, förutsättningar och struktur.

Med risker menas händelser och företeelser som hotar eller hindrar att nämndernas, styrelsernas och bolagens uppdrag kan genomföras och att målen för verksamheten nås samt att det sker på avsett och säkert sätt. Riskanalysen ligger till grund för oss i revisionen när vi planerar vilka granskningar som ska prioriteras under ett år.

Övergripande riskområden

Revisionens riskanalys utgår från ett antal övergripande risker som revisorerna identifierat för regionen som helhet. De övergripande riskerna utgör riskområden som bedöms vara långsiktiga och som revisionen granskar återkommande under kommande treårsperiod.

Risker som identifierats som riskområden över en treårsperiod är:

- ny politisk organisation
- kompetensförsörjning
- omställningen av hälso- och sjukvården
- barn och ungas psykiska ohälsa
- program Millennium (tidigare: Framtidens vårdinformationsmiljö, FVM).

Risker 2023

I riskanalysen har flera risker nominerats av revisionen och de fem risker som identifierats med det högsta riskvärdet hanteras genom fördjupad granskning och beskrivs i korthet i revisionsplanen. Övriga risker omhändertas i den mån det anses lämpligt och hanteras i de riskanalyser som genomförs i samband med upprättande av granskningsplaner för respektive nämnd, styrelse och bolag. Samma risker kan förekomma inom flera nämnder, styrelser och bolag och då samordnas granskningen i möjligaste mån avseende dessa risker.

Nya risker under året

För att revisionen ska vara aktuell och relevant behöver den kännetecknas av flexibilitet och anpassningsförmåga. Förändringar eller händelser som inträffar i vår omvärld och inom regionen kan påverka bedömningen av vad som utgör prioriterade risker. Det innebär att vi under året kan behöva göra anpassningar av vår planering.

Årlig granskning

Den årliga granskningen av en nämnd, styrelse och ett bolag utgår från revisorernas riskanalys och genomförs i den omfattning som följer av god revisionssed i kommunal verksamhet². Den årliga granskningen består av följande:

- grundläggande granskning
- fördjupad granskning
- granskning av räkenskaper
- uppföljande granskning.

² God revisionssed formas och utvecklas successivt över tid i det praktiska revisionsarbetet. Det är Sveriges Kommuner och Regioner som uttolkar och dokumenterar seden.

Grundläggande granskning 2023

Den grundläggande granskningen är inriktad på att *översiktligt* bedöma nämndens, styrelsens eller bolagets måluppfyllelse samt om nämnden, styrelsen eller bolaget har tillräcklig styrning och intern kontroll för att leva upp till mål, beslut, lagar och andra föreskrifter. Granskningen består av:

- granskning av måluppfyllelse (verksamhet och ekonomi)
- granskning av styrning och intern kontroll.

Den grundläggande granskningen ska vara tillräckligt omfattande för att ge en stabil grund för de bedömningar som vi gör.

Granskning av måluppfyllelse

Granskning av måluppfyllelse hör samman med revisionens uppdrag att bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den innebär att översiktligt bedöma om:

- verksamhetens resultat lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten
- verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser
- styrelsen och nämnden har en styrning och uppföljning mot mål och beslut.

Det är viktigt att styrelser, nämnder och bolag har en aktiv styrning och vidtar adekvata och tillräckliga åtgärder för att till exempel följa budgetramen, uppnå fastställda mål och riktlinjer.

Granskning av styrning och intern kontroll

Grundläggande granskning av styrning och intern kontroll syftar till att översiktligt bedöma om det finns systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner som på en rimlig nivå säkerställer att:

- verksamheten lever upp till målen och är effektiv
- informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig
- de regler och riktlinjer som finns för verksamheten följs.

Revisionen bedömer den struktur som styrelse, nämnd och bolag har för den interna kontrollen och hur den är integrerad i organisation, system och det löpande arbetet samt om styrelser, nämnder och bolag bedriver ett systematiskt arbete med sin interna kontroll avseende såväl verksamhet som ekonomi.

Granskning 2023

Omfattningen på den grundläggande granskningen kan variera mellan nämnderna, styrelserna och bolagen. De områden som kommer att granskas inom ramen för den grundläggande granskningen återges i de granskningsplaner som revisionen tar fram för respektive nämnd, styrelse och bolag. De planerna blir klara i april.

Fördjupad granskning 2023

Den grundläggande granskningen ska vid behov kompletteras med det som kallas för fördjupad granskning. Fördjupade granskningar genomförs där riskanalysen eller tidigare granskning visar på stora risker och där vi bedömer att den grundläggande granskningen inte är tillräcklig.

Fördjupad granskning är avgränsad och inriktad på en viss verksamhet, process eller rutin. Den kan genomföras inom hela revisionsuppdraget – ur ett ekonomiskt eller verksamhetsmässigt perspektiv samt avseende styrning och intern kontroll.

I fördjupad granskning tar revisionen sikte på såväl genomförande som resultat av viss verksamhet. Det kan avse kvalitet i utförda tjänster, styrning, analys och uppföljning mot uppsatta mål och beslut, förhållandet mellan insatta resurser och uppnådda resultat, effektivitet i processer och rutiner, med mera.

Fördjupade granskningar kan genomföras inom en nämnd, styrelse eller ett bolag eller inom flera nämnder, styrelser och bolag.

Omfattningen på en fördjupad granskning kan variera.

Under 2023 kommer vi att granska följande områden mer på djupet:

- ny politisk organisation
- barn och ungas psykiska ohälsa
- omställningen av hälso- och sjukvården
- program Millennium (tidigare: Framtidens vårdinformationsmiljö, FVM)
- kompetensförsörjning
- förebyggande arbete mot oegentligheter
- investeringar.

Nedan beskriver vi de olika områdena närmare samt granskningsinriktningen och de olika områdena lite närmare.

Granskning av ny politisk organisation

Regionen har fattat beslut om en ny politisk organisation för 2023–2026. Den arbetsgrupp som arbetat med detta beskriver att 2023 i hög grad kommer att präglas av att förbättra genomförandet av alla de ambitioner som uttrycks i olika relevanta styrdokument. En ny organisatorisk modell för styrning av hälso- och sjukvården har tillkommit med avsikt att tydliggöra och förbättra genomförandet av antagna visioner, mål och strategier för att åstadkomma medveten och önskad förändring av hälso- och sjukvården på längre sikt.

Regionstyrelsen och dess ägarutskott ska ta fram övergripande principer för verksamhets- och ekonomistyrningen av Västra Götalandsregionen. Ekonomi-

styrningen innefattar två perspektiv: dels att utforma styrningen mot koncernens finansiella mål, dels att använda ekonomiska styrmedel för att uppnå verksamhetsmässiga mål. Att lämna förslag på ramar och principer för ersättning till utförare är ägarutskottets uppdrag. Det innebär även att ägarutskottet ska lämna förslag på övergripande ramar för budgetarbetet. Dessa ”ramar” och andra riktlinjer är utgångspunkterna för den styrning av hälso- och sjukvården som utövas i den politiska organisationen.

Utgångspunkten för den nya politiska organisationen är en tydligare styrning, färre regionala aktörer involverade samt renodlade ansvar och roller i syfte att skapa effektivitet, tydlighet, helhetsperspektiv och ökad synergi. Att utforma en ny styrning kommer att ta tid och kräver att nya arbetssätt och metoder efter hand kommer på plats. En rimlig målsättning är att stegvis implementera ny styrning med start i beredningen och genomförandet av budget 2024. Därefter får ny styrning och nya arbetssätt efter hand större genomslag.³

Den nya organisationen och det förändrade sättet att se på politisk styrning får konsekvenser även för hur regionfullmäktige utformar sin budgetstyrning och hur underlagen ska utformas.

Revisionen ser att det finns risker med ett stort omställningsarbete med förändring av styrning, roller och ansvar i en ny politisk organisation. Stora förändringar riskerar att skapa otydligheter i organisation och styrning, ledning och uppföljning samt att dra ut på tiden. De effekter som önskas kan istället på kort sikt leda till oönskade effekter på verksamheterna.

Revisionen kommer att granska etableringen av den politiska organisationens olika delar vilket inbegriper implementering av övergripande principer och intentioner, ägarens uppföljning och uppsikt, budgetstyrning och budgetförutsättningar, styrmodell samt roller och ansvar och tillhörande relevanta styrande dokument med mera.

Revisionen kommer att granska vissa delar under 2023 och andra delar 2024–2025.

Utgångspunkter och inriktning för granskningen kommer att preciseras i granskningsplaner som tas fram under våren 2023.

Granskning av barn och ungas psykiska ohälsa

Revisionen granskade år 2021 tillgängligheten till vård och behandling för barn och unga med psykisk ohälsa och fann då brister i arbetet samt att tillgängligheten hade försämrats under 2021. Det fanns ett stort vårdbehov i regionen som inte var omhändertaget. Revisionens bedömning var då att verksamheterna inte levde upp

³ Arbetsgruppen politisk organisation 2023–2026, 2023-01-23 PM om politisk styrning av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen.

till de lagstadgade tillgänglighetskraven eller de mål som regionfullmäktige hade beslutat om.

Revisionen ser att problematiken kvarstår och att antalet remisser till Västra Götalandsregionens barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar fortsätter att öka och med ännu större ökningar de senaste åren. Det har bidragit till en ökad belastning på barn- och ungdomspsykiatri och till förlängda köer för besök och behandling.

I regionens budget för 2023 beskrivs att arbetet med en tillgängligare vård för personer med psykisk sjukdom och psykisk ohälsa ska fortsätta vara ett prioriterat område.

För att öka tillgängligheten behöver arbetet med första linjens sjukvård för psykisk ohälsa fortsatt förstärkas, där den naturliga ingången ska vara 1177, vårdcentraler, rehab, ungdomsmottagningar och elevhälsan. Genom att arbeta utifrån principen om vård på rätt vårdnivå avlastas specialistvården för patienter i behov av specialistvård och samtidigt förbättras förutsättningarna för dem vars vårdbehov kan mötas inom primärvården.

I budgeten står det också att det ska säkerställas att personer med psykisk ohälsa, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning ska ha tillgång till en jämlik, kunskapsbaserad, säker vård och få omsorg av god kvalitet. Mot bakgrund av ovan kommer revisionen att följa och fördjupat granska delar inom området under 2023 samt 2024–2025.

Revisionen i Västra Götalandsregionen och revisionen i Göteborgs Stad granskade 2016 samverkan kring barn med behov av gemensamma insatser. Granskningen visade att det bland annat saknades anvisningar för hur samverkan ska ske och att de samordnade individuella planerna saknade väsentlig information om barnens och vårdnadshavarnas delaktighet och inflytande. Mot bakgrund av de brister som framkom 2016 avser vi att söka ett samarbete med revisionen i Göteborgs Stad, för att följa upp den tidigare granskningen.

Utgångspunkter och inriktning för granskningen kommer att preciseras i granskningsplaner som tas fram under våren 2023.

Granskning av omställningen av hälso- och sjukvården

I november 2022 beslutade regionfullmäktige om ”Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården 2023–2027”. Denna förnyade strategi är en fortsättning av den ursprungliga strategin och en ambitionshöjning i genomförandet av omställningen. Det är en övergripande strategi som ska kompletteras med regionövergripande planer för genomförandet under 2023.

Omställningen innehåller fem övergripande delområden:

- **Nära vård** – Den vård som många behöver, eller som är återkommande för en individ, ska finnas nära och ges jämlikt, samordnat och personcentrerat. Primärvården utgör basen i den nära vården och tillgängligheten till vården ska öka.
- **Prioritering** – Den kraftfulla utvecklingen av hälso- och sjukvården ställer krav på prioriteringar. Alltmer kan göras för allt fler, och det utvecklas effektiva men dyra metoder och läkemedel. Samtidigt ökar invånarnas efterfrågan på fler och snabbare sjukvårdstjänster. Syftet med prioriteringar är att tillgängliga resurser blir till största möjliga nytta för de patienter som behöver det mest och säkerställer i högre grad efterlevnad av hälso- och sjukvårdslagen.
- **Digitalisering** – Digitalisering är en viktig möjliggörare för omställningen till en god och nära vård. Genom att utveckla nya arbetssätt med stöd av digital teknik ska vården bli bättre för patienterna och mer effektiv för samhället i stort. Digitalisering är en förutsättning för att klara de demografiska utmaningarna som hälso- och sjukvården står inför.
- **Kvalitetsdriven verksamhetsutveckling och kompetensförsörjning** – Västra Götalandsregionen förstärker sitt kvalitetsarbete på flera sätt. Vårdens processer utvecklas med stöd av det nationella systemet för kunskapsstyrning. Patienter och närståendes erfarenheter tas tillvara i utvecklingsarbete och chefer och medarbetare ges förutsättningar och verktyg för att kunna göra ständiga förbättringar i det dagliga arbetet. Västra Götalandsregionen ska som arbetsgivare attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare. Arbetsuppgifter behöver kunna omfördelas för att kompetens ska användas på bästa sätt och särskild kompetensutveckling är nödvändig i takt med att det tillkommer fler och fler digitala verktyg i arbetslivet.
- **Barnuppdraget** – Barn och unga har specifika behov och förutsättningar som behöver beaktas när vi utvecklar hälso- och sjukvården. I den förnyade strategin för omställningen av hälso- och sjukvården uttrycks att Barnuppdraget tillförsäkrar barnkompetens, barns delaktighet och barnrättsperspektiv i omställningens alla områden.

Revisionen kommer att fokusera på att granska arbetet med omställningen utifrån flertalet perspektiv under 2023 samt 2024–2025. Vi ser en betydande risk för att ambitionshöjningen inte går tillräckligt snabbt och att strategin inte leder till tillräckliga eller ändamålsenliga effekter. Om effekterna uteblir eller försenas kan det medföra negativa konsekvenser för Västra Götalandsregionens invånare och deras rätt till en god, jämlik och säker hälso- och sjukvård.

Utgångspunkter och inriktning för granskningen kommer att preciseras i granskningsplaner som tas fram under våren 2023.

Granskning av Program Millennium

Generellt har hälso- och sjukvården i Västra Götaland hög kvalitet, men tillgängligheten och samordningen behöver på många håll förbättras. Vårdens it-miljö är på flera sätt föråldrad, med många olika system som inte kan kommunicera med varandra. Detta är ineffektivt, innebär mycket dubbelarbete och innebär risker för patientsäkerheten. Medarbetare ska också kunna förvänta sig att vårdinformationsmiljön utvecklas i takt med den övriga digitala utvecklingen i samhället för ökad nytta i det dagliga arbetet.

Västra Götalandsregionen har därför upphandlat kärnsystemet Millennium som ska bli det nya huvudsakliga it-stödet i vården och navet i en ny, gemensam vårdinformationsmiljö. Arbetet med att införa kärnsystemet leds av programmet Millennium (tidigare: program Framtidens vårdinformationsmiljö, FVM). Målet är att säkra informationstillgången genom hela vårdkedjan så att hälso- och sjukvårdsinformation alltid är tillgänglig för dem som behöver den, oavsett organisatoriska gränser. Millennium ska ersätta stora delar av nuvarande it-system i den offentligt finansierade hälso- och sjukvården i Västra Götaland.

Utöver Västra Götalandsregionen omfattas privata vårdgivare med vårdavtal. För att täcka in även kommunal hälso- och sjukvård är de 49 kommunerna i Västra Götaland med i satsningen genom så kallade optioner där de kunnat välja i hur hög grad de ska använda systemet.

I september 2018 blev det klart att Cerner Sverige AB blev leverantör av kärnsystemet, med lösningen Millennium. I samband med upphandlingen uppgick kontraktets värde enligt beräkning till 2,1 miljarder kronor och över tio år efter avslutad implementering, med möjlighet till fyra års förlängning.

Enligt den allra första tidplanen skulle Millennium ha införts i tre etapper med start våren 2021. Hösten 2019 stod det dock klart att arbetet skulle bli ungefär ett år försenat. Våren 2021 kunde programstyrgruppen konstatera att ytterligare en översyn behövde göras. Regionstyrelsen tog den 17 maj 2022 beslut om ny tidplan för införandet av Millennium och andra delar av den nya vårdinformationsmiljön.

Den reviderade tidplanen för införandet av systemet Millennium innebär att merparten av hälso- och sjukvården i Västra Götalands södra delar kommer att införa Millennium hösten 2024. Ett år senare är det dags för resten av södra området. Därefter följer norra och östra delarna våren 2026 och sist ut är de västra delarna hösten 2026.

Införandet av det nya vårdinformationssystemet är ekonomiskt sett en mycket stor satsning som består av flera delar och löper under lång tid.

Programmet Millennium är den projektorganisation på Koncernkontoret inom Västra Götalandsregionen som har uppdraget att implementera det nya vård-

informationssystemet. Även kommunerna i Västra Götaland, genom VästKom, ingår i programmet.

Förändringar i budgeten har skett vid två tillfällen och nu beräknas den totalt uppgå till kostnader och investeringar om ungefär 5,5 miljarder kronor under programperioden.

Revisionen har under ett antal år följt utveckling av programmet Millennium och har genomfört ett flertal granskningar över tid. Revisionen kommer fortsatt att granska olika delar inom programmet utifrån årsvisa riskbedömningar inom programmet och dess framdrift och ekonomi. Risker finns inom områdena programledning och styrning, förtroende, samverkan och samarbete, arbetssätt, effekthemtagning och ekonomi samt påverkan på digitalisering/it-utveckling hos verksamheterna.

Utgångspunkter och inriktning för granskningen kommer att preciseras i granskningsplaner som tas fram under våren 2023.

Granskning av kompetensförsörjning

Att hitta rätt kompetens är den största utmaningen svensk arbetsmarknad står inför. Dagligen kommer rapporter om brist på personal inom olika verksamheter i både privat och offentlig sektor. Kommuner och regioner kommer ha stora kompetensutmaningar kommande tio år. Velfärden behöver anställa 410 000 personer på grund av demografins utveckling och pensioneringar fram till 2031 – om ingenting förändras. De som är över 80 år i befolkningen kommer att öka med nästan 50 procent. Hälso- och sjukvården behöver öka påtagligt. Utmaningen består i att personer i arbetsför ålder och därmed antalet sysselsatta ökar blygsamt under kommande tioårsperiod. Ungefär hälften av ökningen av sysselsatta behöver välja jobb inom vård och omsorg i kommuner eller hälso- och sjukvård i regioner till följd av demografin. Konkurrensen om arbetskraften på hela arbetsmarknaden är stenhård.⁴

I Västra Götalandsregionens budget för 2023 beskrivs att kompetensförsörjningen fortsatt är en högt prioriterad strategisk fråga med målsättningen att Västra Götalandsregionen ska vara en arbetsgivare som lätt kan behålla, utveckla och rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Bemanningsläget är på vissa håll bekymmersamt, bland annat avseende barnmorskor, sjuksköterskor, biomedicinska analytiker och inom psykiatri. Under perioden fordras ett fortsatt arbete kring förändrade arbetssätt med ett tydligt fokus på bemanning- och kompetensplanering utifrån ett verksamhetsperspektiv.

Det pågår flera nationella initiativ att stärka kompetensförsörjningen. Ett är överenskommelsen om bättre resursutnyttjande i hälso- och sjukvården, den så

⁴ Velfärdens kompetensförsörjning Personalprognos 2021–2031 och hur velfärden kan möta kompetensutmaningen, Sveriges Kommuner och Regioner 2022.

kallade professionsmiljarden som syftar till att främja landstingens möjligheter att ge vårdprofessionen bättre förutsättningar att utföra sitt arbete genom effektivare arbetsfördelning, en ändamålsenlig planering för framtida kompetensförsörjning och bättre administrativa stöd.

Revisionen ser att den bristande kompetensförsörjningen och så även bemanningsproblematiken medför flertalet risker inom hälso- och sjukvården. Bristerna leder till olika konsekvenser och den kanske allra vanligaste negativa konsekvensen är ökad arbetsbelastning för personalen och ihållande stress utan möjlighet till återhämtning. Risken för en bristande arbetsmiljö med ohälsa bland medarbetare som kan leda till fler sjukskrivningar eller ökad personalomsättning är hög och ger betydande konsekvenser. Under sådana förhållanden ökar också risken för misstag. Dessa och andra negativa konsekvenser medför i slutändan en ökad risk för att patientsäkerheten äventyras och att vårdskador kan uppkomma och i värsta fall leda till dödsfall.

Revisionen kommer under 2023 samt 2024–2025 granska olika delar av riskerna kopplat till kompetensförsörjning.

Utgångspunkter och inriktning för granskningen kommer att preciseras i granskningsplaner som tas fram under våren 2023.

Granskning av förebyggande arbete mot oegentligheter

Enligt kommunallagen har nämnder och styrelser att tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Styrelsen eller nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Oegentligheter förekommer och kan förebyggas. Grunden för ett sådant arbete är en bedömning av eventuella risker. En riskbedömning (eller riskanalys) handlar om att identifiera tänkbara brister, hinder och hot och bedöma sannolikheten för att de kan förekomma och vilka konsekvenser de skulle kunna orsaka. Resultatet av bedömningen används för att förbättra rutiner och förebygga möjligheter till oegentligheter. Riskbedömningen är grund för internkontrollplanen som ska bidra till att skydda organisationen och dess medarbetare från risker, förluster, bedrägerier, misstankar och andra skador.

Västra Götalandsregionens policy för säkerhet och beredskap anger värderingar, förhållningssätt och principer för arbetet i Västra Götalandsregionen. Med utgångspunkt i policyn har regionstyrelsen beslutat om en riktlinje för verksamhetsskydd och från den riktlinjen utgår rutinen för oegentligheter. Utifrån denna rutin tar

förvaltningar och bolag fram lokala verksamhetsanpassade rutiner och handlingsplaner.

Utifrån risken att arbetet mot oegentligheter inte genomförs systematiskt föreslås en granskning av nämnder och styrelser föbyggande arbete mot oegentligheter. Granskningen bör ha som utgångspunkt att granska om det finns en god intern kontroll för att motverka, upptäcka och förhindra oegentligheter i verksamheten.

Utgångspunkter och inriktning för granskningen kommer att preciseras i granskningsplaner som tas fram under våren 2023.

Granskning av investeringar

I budgeten för 2023 beskrivs att Västra Götalandsregionen står inför stora investeringar de kommande åren. För att säkerställa att större investeringar i fastigheter inte urholkar ekonomin måste både förvaltningar och koncernen ha en god ekonomi. Enligt gällande investeringsmodell är det regionstyrelsen som fastställer detaljerad investeringsplan och sedan beslutar om att godkänna genomförande. Det är därför viktigt att planerade investeringar i ett tidigt skede planeras så att de kan inrymmas i verksamheternas ekonomiska utrymme.

Effekter av regionens förändrade investeringsprocess, där regionstyrelsen numera bekräftar förvaltningar och bolags större investeringsbehov börjar märkas. Flera förvaltningar/bolag har fått investeringsidéer godkända men ännu inte planerat färdigt för att begära en plats i investeringsplanen.

Revisionen ser en risk att det stora investeringsbehovet inte hanteras enligt gällande policy och riktlinjer och att faktorer i omvärlden kan försvåra planeringsarbetet. Västra Götalandsregionen står alltså inför stora reinvesteringsbehov samt investeringsbehov och de kraftiga prisutvecklingarna och den stigande inflationen får direkt genomslag på investeringssidan. Hur händelseutvecklingen ser ut framöver är synnerligen väsentligt för revisionen att följa.

Ett annat problem som kan föreligga är risken för att detta ställer höga krav på att nämnder och styrelser i samband med begäran om investeringar uppvisar ansvarstagande för sin ekonomi. Revisionen har också noterat risken med att avskrivningskostnaderna bedöms öka som helhet, vilket också ställer krav på återhållsamhet, kostnadseffektiva lösningar samt omprioritering från andra kostnadsslag.

Det var sex år sedan revisionsenheten genomförde en fördjupad granskning avseende investeringar. Mot bakgrund av ovanstående formulerade problemområden och identifierade risker kommer revisionen att granska området under 2023.

Utgångspunkter och inriktning för granskningen kommer att preciseras i granskningsplaner som tas fram under våren 2023.

Granskning av räkenskaper

Revisionen granskar varje år om regionens räkenskaper ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och ekonomiska ställning samt om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Revisionen granskar också om resultatet i årsredovisningen är förenliga med de mål fullmäktige beslutat om. I den årliga granskningen av räkenskaper ingår även en översiktlig granskning av regionens delårsbokslut.

Utöver detta granskar revisionen också nämndernas och styrelsernas redovisningsrutiner, delårsbokslut och årsbokslut. Granskningen av nämndernas och styrelsernas delårsbokslut är även den översiktlig, till skillnad från den mer omfattande granskningen av årsbokslutet.

Granskningen av bolagens räkenskaper ingår inte i revisionens uppdrag utan sker genom auktoriserade revisorer⁵.

⁵ Aktiebolagslagen, kapitel 9.

Uppföljande granskning

Revisorerna följer som regel upp tidigare års rekommendationer. Uppföljningen ger underlag för att bedöma om det finns anledning till förnyad granskning och den ligger även till grund för kommande års riskbedömning och revisionsplanering.

I granskningsplanerna för respektive nämnd, styrelse och bolag framgår vilka uppföljningar som kommer att genomföras under 2023. De planerna färdigställs i april 2023.

Det kommunala ansvarssystemet

Det finns tre grundfunktioner i det kommunala ansvarssystemet – beslutande (fullmäktige), beredande och verkställande (styrelse, nämnder, bolag och beredningar) och granskande (revisionen).

Fullmäktige fattar principiella och övergripande beslut. Fullmäktiges mål, riktlinjer och ekonomi utgör grunden för verksamheten i styrelse och nämnder. Fullmäktige är också uppdragsgivare för revisorerna och beslutar om revisionens organisation och resurser.

Styrelse, nämnder och beredningar förvaltar och genomför verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag samt lagar och andra föreskrifter. Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen och ha uppsikt över den verksamhet som bedrivs av övriga nämnder. Styrelsen ska också ha uppsikt över bolag och kommunalförbund.

Fullmäktige utser förtroendevalda revisorer för att granska de beredande och verkställande organen. Revisorerna granskar, med stöd av sakkunniga, verksamheten och prövar ansvarstagandet samt lämnar ett uttalande om detta till fullmäktige i en så kallad revisionsberättelse.

En grundbult i den lokala demokratin är möjligheten till insyn och kontroll och att kunna utkräva ansvar. När ansvarsfulla samhällsuppdrag utförs är det viktigt att kunna följa upp och försäkra sig om att verksamheten utförs på ett önskat och säkert sätt och att kunna ställa någon till ansvar om det finns brister. Granskning och ansvarsprövning är därför väsentliga delar i den demokratiska kontrollen, de bidrar till att skapa legitimitet och förtroende hos medborgarna, men också till styrning och säkerhet i verksamheten.

Det är de förtroendevalda som fullmäktige har utsett i styrelser, nämnder och beredningar som har detta ansvar och som prövas. Det främsta underlaget till fullmäktiges ansvarsprövning är revisorernas granskning och bedömning.

Revisionen i korthet

Enkelt uttryckt kan man säga att revisionens uppdrag är att granska och pröva om regionens nämnder, styrelser och bolag gör det som förväntas av dem utifrån lagar, uppdrag, mål och andra riktlinjer.

Regionfullmäktige utser elva förtroendevalda revisorer (politiker). Bland de valda revisorerna utser fullmäktige även lekmannarevisorer, vilka har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller till viss del ägs av regionen.

Genom att utse förtroendevalda revisorer som arbetar oberoende på uppdrag av regionfullmäktige, markeras en demokratisk vilja att tillförsäkra fullmäktige – och därigenom även medborgarna – insyn i och kontroll över det som sker i regionens verksamheter. I regionens bolag har lekmannarevisorer motsvarande uppdrag.

Uppdraget regleras bland annat av kommunallagen och aktiebolagslagen, men även av det som kallas för god revisionssed i kommunal verksamhet. God revisionssed formas och utvecklas löpande i revisorernas arbete och det är Sveriges Kommuner och Regioner som fastställer seden. Utöver lagar och god sed har regionfullmäktige även beslutat om ett reglemente som styr revisionens arbete.

Revision förutsätter oberoende och oberoendet är centralt för revisionens trovärdighet och legitimitet. Oberoende innebär att stå fri gentemot den som granskas och att självständigt och objektivt – alltså sakligt och opartiskt – granska och pröva. Oberoendet skyddas av ett antal formella regler.

Revisorerna ska biträddas av sakkunniga som de själva väljer och anlitar. Sakkunniga är i regel yrkesrevisorer, men det kan även vara andra specialister (exempelvis jurister). Att det ska vara så framgår av kommunallagen, aktiebolagslagen och god revisionssed i kommunal verksamhet.

Mer information om kommunal revision hittar du på Sveriges Kommuner och Regioners hemsida: www.skr.se.

Västra Götalandsregionen i korthet

Västra Götalandsregionen ansvarar för hälso- och sjukvård, kultur, kollektivtrafik och regional utveckling i Västra Götaland.

Regionens verksamheter styrs av politiska beslut. Det är regionfullmäktige som beslutar om övergripande mål och prioriteringar. Regionfullmäktige har 149 ledamöter som väljs av medborgarna i Västra Götaland.

Den politiska organisationen omfattar regionfullmäktige samt alla nämnder, styrelser, kommittéer, utskott och beredningar. Det är regionfullmäktige som utser ledamöterna i nämnder och styrelser och ger dem de uppdrag som behövs för att verksamheterna ska fungera. I Västra Götalandsregionen finns cirka 1100 politiska uppdrag. Politikerna kommer från hela Västra Götaland och de flesta sköter sina politiska uppdrag på fritiden.

Det är politikernas uppgift att besluta om verksamheternas inriktning, ekonomi, mål och prioriteringar. Sedan är det tjänstepersonernas uppgift att driva och utveckla verksamheterna utifrån de politiska besluten.

Västra Götalandsregionens verksamheter leds av en regiondirektör. Regiondirektörens uppdrag är att genomföra de politiska besluten tillsammans med regionens drygt 56 000 anställda.

Verksamheterna är organiserade i förvaltningar och bolag som alla har en politisk styrelse. Exempel på förvaltningar är sjukhusen, Närhälsan och Folk tandvården. Exempel på bolag är GöteborgsOperan och Västtrafik.

Inom förvaltningarna och bolagen utförs olika typer av verksamheter. Den operativa verksamheten leds av en förvaltningschef eller vd, som arbetar utifrån de politiska beslut som fattats i respektive nämnd, styrelse eller bolag. Verksamhetens ledning har också ansvar för att ta fram underlag till sin nämnd eller styrelse.

Västra Götalandsregionens vision – Det goda livet – är regionens övergripande uppdrag. Den har tagits fram i samarbete mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna genom de fyra kommunförbunden i Västra Götaland, och med medverkan från en lång rad parter i övrigt – näringslivets och arbetsmarknadens organisationer, universitet och högskolor, statliga organ med flera.

www.vgregion.se